

bij niet in zijn geheel als pharmacotherapeutisch agens. Alles wat ik dus wilde zeggen was dit: prof. VAN LEERSUM geeft één voorbeeld om ons te demonstreeren, dat wij het recht hebben de scheikundige onderzoekingen der klieren met interne secretie (en andere geneesmiddelen) optimistisch te beschouwen. Welnu, het voorbeeld is niet zoo gelukkig gekozen, want die analyse is nog allerminst gelukt.

Ik heb werkelijk een niet minder diepe eerbied voor de scheikunde dan prof. VAN LEERSUM, maar toch deel ik zijn opvatting niet onvoorwaardelijk. Ik wilde in mijn eerste stukje niet op de prognose der physiologische waardebepaling doorgaan en wel daarom omdat een prognose een gevaarlijk ding is, waarbij noch prof. VAN LEERSUM noch ik het verder kunnen brengen dan een overtuiging, die wij geen van beiden door vaststaande feiten kunnen steunen. Toch wilde ik twee argumenten vóór mijn meening noemen. Ten eerste is zelfs de werking van één mengsel waarvan wij zelf de samenstelling bepalen niet gelijk aan de som van de werkingen der bestanddeelen. Er bestaan zelfs geen eenvoudige verhoudingen tusschen de samenstelling van mengsels en hun werking. Reeds bij twee stoffen speelt de potentieering der geneesmiddelen een rol. Hoe dan wanneer wij een groot aantal bestanddeelen krijgen, die bij uit de natuur afkomstige stoffen nooit in constante verhouding aanwezig zijn.

Mijn tweede opmerking raakt een vraagstuk waarover vele pennen in beweging zijn geweest. Minimale sporen van verontreinigingen kunnen soms een groote rol spelen. Zij kunnen zoo gering zijn dat onze chemische werkwijzen ons geheel in den steek laten, terwijl het physiologisch experiment ze duidelijk aantoonst. Om bij prof. VAN LEERSUM's voorbeeld te blijven: de hoeveelheid adrenaline die physiologisch aantoonbaar is, is veel geringer dan de hoeveelheid die scheikundig aan te toonen is. De hoeveelheid eiwit noodig om een cavia te sensibiliseeren is scheikundig niet te vinden. Wij kunnen hopen dat de scheikunde nog eens zulke gevoelige methoden zal uitdenken dat dit bezwaar vervalt, maar wij kunnen ook twijfelen. Ik doe het laatste.

Ten slotte moge prof. VAN LEERSUM mij toestaan hem mijn dank te betuigen voor de welwillende en zakelijke wijze waarop hij mijn eerste schrijven wel heeft willen beantwoorden.

den Haag, 31 Juli 1920.

J. KOOPMAN.

BRIEFWISSELING.

ARTS EN MAATSCHAPPIJ.

De redactie stelt zich voor, onder het hoofd „Arts en Maatschappij” beschouwingen en mededeelingen te plaatsen betreffende onderwerpen van maatschappelijk belang, bezien uit het oogpunt van den geneesheer. Zij heeft aan dit opschrift de voorkeur gegeven boven „Sociale Geneeskunde”, omdat hiertoe naar haar meening ook behooren de toepassing der geneeskunde en haar hulpwetenschappen voor maatschappelijke doeleinden en onderzoekingen op dit gebied; onderwerpen, die onder de gewone wetenschappelijke rubrieken thuis behooren.

Redactie.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Bij Koninklijk besluit van 10 Juli 1920, *Stbl.* n°. 580, is bepaald, dat de wet van 4 December 1872, houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912, met uitzondering van art. 20, *gedurende één jaar in het geheel. Rijk van toepassing is op nekkramp.*

Het besluit is den 30sten Juli in werking getreden.